

Påvisning av K-ras i avføring har vært kjent siden tidlig på 1990-tallet (3). Mayo-gruppen publiserte resultater fra multipaneltesting i 2000 (4), før Genefec 1 ble lansert. At NorDiag nå tar i bruk flere nye markører, er spennende og kan bidra til en oppklaring om hvilke markører som er egnet i en slik test. Da må disse resultatene publiseres. Markedslansering av Genefec 2 i 2005 er ikke det samme som dokumentasjon, abstraktene fra kongressen i Barcelona er identiske i tekstinhold, og studier på NorDiags fekale gentester er foreløpig fraværende i litteraturen.

At et bioteknologiselskap må sikre sine rettigheter gjennom patentering, har jeg full forståelse for. Sikring av patenter og rettigheter er nok høyt prioritert også av Exact Science og tilsvarende firmaer. Likevel klarer de å dokumentere sine produkter vitenskapelig. Troverdighet bygger på dokumentasjon og ikke på påstander.

Kjetil Søreide

Stavanger universitetssjukehus

Litteratur

1. Søreide K. Molekylær kreftdiagnostikk i avføring. Tidsskr Nor Lægeforen 2006; 126: 2684–5.
2. Smith G, Carey FA, Beattie J et al. Mutations in APC, Kirsten-ras, and p53-alternative genetic pathways to colorectal cancer. Proc Natl Acad Sci USA 2002; 99: 9433–8.
3. Sidransky D, Tokino T, Hamilton SR et al. Identification of ras oncogene mutations in the stool of patients with curable colorectal tumors. Science 1992; 256: 102–5.
4. Ahlquist DA, Skoletsky JE, Boynton KA et al. Colorectal cancer screening by detection of altered human DNA in stool: feasibility of a multitarget assay panel. Gastroenterology 2000; 119: 1219–27.

Trening og jernhelse?

Linda H. Bergersen & Jon Storm-Mathisen hevdar i Tidsskriftet nr. 24/2006, juleutgåva, at fysisk trening ikkje berre gir store musklar, men betrar vitet òg (1). Dette er openbert gale; omgrepet sportsidiot har ikkje kome rekande på ei fjøl. Dag Solstad sa eingong at «enhver veit jo at en jogger er ute og lufter sin egen dødsangst». Og den sjølvutnemnde idrettshataren Per Inge Torkelsen er kjend for utsegn: «Gi ungdommen ei flaska brennevin før idretten tar de.» Ein skal lyde på kloke folk, og då er det ikkje professorar og forskarar eg taler om.

Det er proliferasjon og dendrittvekst hjå korncellene i gyrus dentatus i hippocampusformasjonen til topptrerna gnagarar som har gjort Bergersen & Storm-Mathisen overtydde om idretten si velsigning. Ja, og så har det vore tema på Society for Neuroscience, ei skrekkeførestelling med 25 000 smellfeite amerikanarar som nok kan trenge ei oppmoding til å røre på flesket.

Alle som har tatt ein joggetur veit kor godt det gjer, etterpå. Då får ein mykje å tenkje på, t.d. kvifor ein var så dum å leggje ut på turen. Slik innsikt fremjar

utan tvil intellektet; neste gong er ein ikkje så snar til å leggje på sprang. Ei av Noregs største idrettskvinner gjennom alle tider, Sonja Henie, sa at når ho eingong la skeisene på hylla, skulle ho bruke pengar som ein full sjømann. Slik innsikt har altså sjøfolk hatt til alle tider, utan å ha slite seg ut på idrettsbanen fyrst. Elles er det ikkje uvanleg at idrettsfolk drikk. For nokre, slik som hopparane våre, høyrer det vel meir til vanen. Andre, som boksaren Muhammad Ali, trong ikkje å drikke for å vere full, og ingen vil vel mistenkje han for å ha hatt hypertrofiske tinningslappar.

Kjenner eg Bergersen & Storm-Mathisen rett, er det idrett av det norske slaget dei oppmodar til. Men dei skal vite at den store folkesporten nå er golf, ein idrett som Winston Churchill omtala som eit spel der målet er å få ein svært liten ball oppi et svært lite hol, med våpen som ikkje høver til formålet. Eg vil tru eg har dei to med meg når eg til slutt siterer Mark Twain som sa at «golf er ein øydelagd spaserstur».

Jon Henrik Laake

Oslo

Litteratur

1. Bergersen LH, Storm-Mathisen J. Trening og hjernehelse. Tidsskr Nor Lægeforen 2006; 126: 3253.

Universitetstiltak mot forskningsfusk

Redaktør Charlotte Haug skriver i sin lederartikkel i Tidsskriftet nr. 1/2007 bl.a.: «Ved inngangen av 2007 kan vi konstatere at konsekvensene er blitt store for Jon Sudbø selv, mens det er vanskeligere å få tak i hvor alvorlig sykehusene, universitetene og forskningsmiljøene i praksis har tatt krittikken som har vært rettet mot dem» (1).

La meg gi en kort oversikt over kvalitets-sikringsarbeidet ved Universitetet i Oslo. Dette arbeidet har vært en hovedsak for universitetets forskningskomité det siste året, slik jeg våren 2006 beskrev i en artikkel i *Uniforum*, universitetets eget organ.

Fra 2005 har Universitetet i Oslo hatt et regelverk for behandling av mistanke om vitenskapelig uredelighet. Enkelt saker tas hånd om på fakultetsnivå; løses de ikke der, går de videre til det nylig nedsatte forskningsetiske utvalget. Spørsmålet om hva som kan gjøres for å redusere risikoen for vitenskapelig uredelighet, ble våren 2006 tatt opp i et seminar i universitetets sentrale forskningskomité.

Datasikring og innsyn i skikkelig lagrede data er viktig, spesielt for de medisinske og de matematisk-naturvitenskapelige forskningsmiljøene. Nå når instituttleder er prosjekteier, og resultatene av forskningen kan føre til lisensiering og patentering, er dokumentasjon av måleresultater viktigere enn før. Birkeland Innovasjon AS har tilbudt

hjelp med innføringen av standardiserte laboratoriejournaler. Forskningsetikk bør inngå i den obligatoriske Ph.d.-opplæringen ved alle fakultetene, selv om vi forutsetter at kollegene er hederlige. Regelmessige prosjektmøter i forskergrupper burde redusere sannsynligheten for at oppdiktede data sett plutselig dukker opp.

I løpet av høsten 2006 ble sju arbeidsgrupper opprettet for å ta seg av hver sin del av et stort problemkompleks – stort også fordi Ph.d.-kandidater som ikke er ansatt ved universitetet, men for eksempel i helseforetakene, likevel må følge vårt doktorgradsprogram. Dette arbeidet nærmer seg nå ferdigstilling. De sju arbeidsgruppene oppdrag har stikkordsmessig dreid seg om å utarbeide en omfattende håndbok for forskningen (også i nettutgave), etablere en database for forskningsresultater, lage felles retningslinjer for (med-)forfatterskap, lage retningslinjer for kontroll med kvalitativ forskning, revidere forskriftene for Ph.d.-utdanningen, standardisere avtaler med eksternt part om Ph.d.-løpet samt å lage retningslinjer for forholdet mellom finansierings- og opptaksperiode i doktorgradsprogrammet. Rektor Geir Ellingsrud gjorde rede for de fleste av disse tiltakene i en artikkel i *Aftenposten* 30.9. 2006 (2).

Gjeldende europeisk standard for intern kvalitetssikring forplikter også Universitetet i Oslo. Allerede finnes The European Charter for Researchers og The Code of Conduct for the Recruitment of Researchers. Men mye av arbeidet med kvalitetssikring og -heving gjenstår. Det er min tro og mitt håp at de ordninger vi nå snart etablerer ved Universitetet i Oslo kanskje kan danne utgangspunkt for felleseuropeiske standarder.

Haakon Breien Benestad

Universitetet i Oslo

Litteratur

1. Haug C. Erfaringer, forventninger og forsetter. Tidsskr Nor Lægeforen 2007; 127: 13.
2. Ellingsrud G. Nye tiltak mot forskerfusk. Aftenposten 30.9.2006. www.aftenposten.no/meninger/debatt/article1477404.ece (9.1.2007).